

Bilaga 3. Så tog vi fram strategin – utgångspunkter, process och vägval

Remissversion regional utvecklingsstrategi 2021–2030

Så tog vi fram strategin – utgångspunkter, process och vägval

I denna bilaga beskriver vi ramverk och utgångspunkter för den regionala utvecklingsstrategin, vad en regional utvecklingsstrategi är och vilken roll den har. Här beskriver vi även processen från 2018 fram till att förslaget på strategi skickas ut på remiss i april 2020 – hur delaktigheten sett ut hittills och några av de vägval som gjorts. En viktig del av processen är att strategin skickas ut på en bred remiss, och parallellt med remissen fortsätter samtalen 2020 om hur strategin ska genomföras.

Strategiförslaget tar upp vikten av ett robust samhälle med hög gemensam beredskap för oförutsedda händelser. Förslaget föreslår bland annat utökad risk- och omvärldsanalys för att stärka vår gemensamma förmåga att hantera både kända och okända risker och möjligheter i genomförandet av strategin. Förslaget på strategi togs fram under 2019, det vill säga innan covid-19 och de allvariga effekter som spridningen medför. Det är en utveckling som visar hur viktigt det är att vi arbetar med risk- och omvärldsanalys och är förberedda på olika framtida scenarier.

Bilagan är ett stöd för att förstå strategins logik, innehåll och form samt den process och de inspel som lett fram till remissversionen. Bilagan utgör ett viktigt underlag för att bevara den kunskap och de lärdomar som gjorts längs vägen.

Målet är att strategin ska tas fram med stor delaktighet och transparens. Därför presenteras dokumentation kontinuerligt via webben, www.vgregion.se/samtalvg2030. Där finns information om genomförda dialogtillfällen, sammanställningar av inspel längs vägen och aktuella analysunderlag.

Utgångspunkter för framtagandet – ramverk och erfarenheter

Några utgångspunkter har varit vägledande när strategin har tagits fram. Utgångspunkterna baseras på lagar och förordningar för det regionala utvecklingsarbetet, lärdomar från föregående strategi och ett mångårigt regionalt utvecklingsarbete samt internationella och nationella styrdokument som påverkar strategins utformning.

Den regionala utvecklingsstrategin beslutas av regionfullmäktige, och den styr, tillsammans med regionfullmäktiges budget, Västra Götalandsregionens (VGR:s) satsningar på regional utveckling. Strategin ska vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och institut, det civila samhället samt länsstyrelse och andra statliga myndigheter i arbetet med regional utveckling.

Utgångspunkter när strategin tagits fram

Följande utgångspunkter har varit vägledande i vårt arbete med att ta fram strategin:

- Strategin pekar ut övergripande mål för Västra Götalands utveckling samt en handfull gemensamma prioriteringar.

Strategin gäller 2021–2030, men ses över en gång per mandatperiod.

- Strategidokumentet är mer kortfattat och inte lika detaljerat som den förra regionala utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG2020).
- Agenda 2030 fungerar som ramverk för strategin.
- Strategin ska leda till ett konkret och kraftfullt gemensamt genomförande.

Lag och förordning

Enligt lagen om ett regionalt utvecklingsansvar (2010:630) och förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583) ska en regional utvecklingsstrategi tas fram för länets utveckling tillsammans med kommuner, länsstyrelse, berörda statliga myndigheter, organisationer och näringsliv. Västra Götalandsregionen har ansvaret för att i samverkan utarbeta och fastställa strategin samt för att samordna insatser för dess genomförande.

Enligt förordningen ska strategin:

- vara samlande och sektorsövergripande
- bygga på analys av förutsättningarna för hållbar tillväxt i länet
- innehålla mål och långsiktiga prioriteringar för länets utveckling
- bidra till sektorsövergripande samverkan mellan länen och mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå
- ligga till grund för strukturfondsprogrammets mål inom tillväxt och sysselsättning och territoriellt samarbete.

Det är upp till varje region att bestämma för vilken tidsperiod som strategin ska gälla; förordningen reglerar dock att den ska ses över en gång varje mandatperiod.

Erfarenheter från mångårigt regionalt utvecklingsarbete

Västra Götalandsregionen bildades på försök 1999 och organisationen permanentades 2011. Därmed finns i dagsläget sammantaget 20 års erfarenhet av att driva regionalt utvecklingsarbete i samverkan i Västra Götaland. De förtroendevalda på regional nivå har genom åren haft höga ambitioner för det regionala utvecklingsarbetet och Västra Götalandsregionen avsätter i en nationell jämförelse en stor andel egna resurser. Det har varit viktigt att bygga vidare på denna grund i den nya strategin.

Lärdomar från föregående strategi

Halvtidsutvärderingen av den nuvarande regionala utvecklingsstrategin VG2020 gav värdefulla lärdomar som använts när förslaget till ny strategi tagits fram. VG2020 hade ett brett engagemang när det togs fram, men det har delvis tappats längs vägen. För att en strategi ska vara relevant för kommuner och andra aktörer krävs nära dialog och god förankring hela vägen – både när strategin tas fram och när den genomförs.

VG2020 har ett brett innehåll, vilket har fördelar. Men det innebär samtidigt en utmaning i att peka ut vad som är prioriterat, och en lärdom från utvärderingen av VG2020 är att begränsa antalet prioriteringar i strategin för att möjliggöra större genomslag för de gemensamma satsningarna inom ramen för strategin.

Nationella och internationella styrdokument – Agenda 2030 som ramverk

Nuvarande nationella strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft gäller till och med 2020. Det är i skrivande stund inte klart hur efterföljande strategi kommer se ut. När vi tagit fram förslaget till regional utvecklingsstrategi har vi därför lutat oss på nuvarande nationella strategi. Riksdagen har dock nyligen beslutat om ett nytt mål för den regionala tillväxtpolitiken:

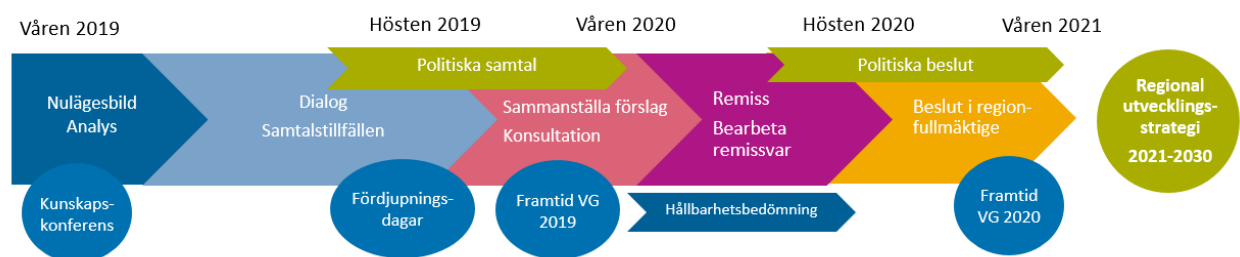
”Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet”.

Den internationella strategi som gett den främsta vägledning för mål och insatser i den regionala utvecklingsstrategin är FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030.

Hållbarhetsmålen ska även integreras i allt policyarbete framåt inom ramen för den europeiska sammanhållningspolitiken, där EU:s tillväxtstrategi Den europeiska gröna given innehåller viktiga prioriteringar i målet att göra EU klimatneutralt till 2050.

Så här har vi tagit fram strategin

Processen att ta fram förslaget till regional utvecklingsstrategi kan delas upp i olika steg, vilka illustreras i figuren nedan tillsammans med de huvudaktiviteter som genomförts. Samtliga steg beskrivs – från analysfas, till dialog och samtalsfas till sammanställning av förslag och konsultation fram till remiss.

Nulägesbild och analys

En kunskapskonferens i januari 2019 som Västra Götalandsregionen bjöd in till fungerade som en kickoff inför att nästa regionala utvecklingsstrategi skulle tas fram. Konferensen utgick från regionrapporten Vår bästa tid är nu?, som är en samlad analys av tillståndet och utvecklingen i Västra Götaland. På konferensen deltog representanter från kommuner, högskolor och lärosäten, näringsliv, statliga myndigheter och det civila samhället.

Regionrapporten har varit det huvudsakliga analysunderlaget när vi tagit fram förslaget till strategi, men även andra kunskapsunderlag har använts. Underlagen kan nås via den webbsida www.vgregion.se/samtalvg2030 som skapats om arbetet med strategin samt via VGR:s analysportal.

Regionrapportens resultat presenterades våren 2019 för politiker på regional och delregional nivå för att bidra till ökad kunskap om utvecklingen i Västra Götaland.

Dialog och delaktighet

En viktig utgångspunkt i processen med att ta fram förslaget till strategi har varit att säkerställa en bred delaktighet. Under våren 2019 genomfördes därför en första samtalsfas för att fånga in behov, erfarenheter och kunskap. Cirka 40 samtal och seminarier arrangerades, där totalt drygt 700 personer deltog från kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi, civila samhället, länsstyrelsen och andra myndigheter samt ett antal andra utvecklingsaktörer. Samtalen fördes till stor del i befintliga samverkansforum och samspelade med andra regionala processer, till exempel strukturbildsarbetet (regional fysisk planering), Kraftsamling fullföljda studier, Klimat 2030 samt framtagandet av en ny kulturstrategi och ett nytt trafikförsörjningsprogram.

Inspelen från samtalen analyserades och en sammanfattning skickades ut till de 700 personer som deltagit. Materialet tillgängliggjordes även för en bredare målgrupp via webben, där det fanns möjlighet att lämna ytterligare reflektioner digitalt. De samlade inspelen bidrog även till upplägget av fortsatta processen.

Hösten 2019 låg fokus på att bearbeta resultaten av vårens alla samtal och på att initiera politiska samtal mellan region och kommuner i de fyra delregionerna. Ett samtalsunderlag togs fram som baserades på dels inspelen från vårens samtal, dels olika analys- och kunskapsunderlag. Vi arrangerade även två tvärssektoriella fördjupningsdagar med syfte att konkretisera områden med behov av kraftsamling. Totalt deltog 200 personer.

I december 2019 arrangerades VGR:s årliga konferens Framtid Västra Götaland. Temat var ledarskap och samverkan i en tid av omställning och konferensen var en del i framtagandet av förslaget till regional utvecklingsstrategi. Föredrag och workshops speglade många av de frågor och behov som lyfts i dialogerna 2019 om hur man kan skapa ett ännu mer kraftfullt gemensamt regionalt utvecklingsarbete för ett hållbart Västra Götaland. Över 500 personer deltog. Deltagarna fick även möjlighet att göra medskick om vad de ansåg var viktigast för starkare samverkan och ledarskap, framgångsfaktorer för ökad omställningstakt och övriga medskick till strategins genomförande.

Under hela 2019 var det också möjligt att lämna inspel till strategiarbetet digitalt via webben.

Politisk beredning inom Västra Götalandsregionen

Strategin ska beslutas av regionfullmäktige och arbetet bereds via beredningen för hållbar utveckling (BHU). BHU består av politiska representanter både från VGR och från kommunerna (fyra ledamöter per kommunalförbund). I BHU sker en strategisk bearbetning av den regionala utvecklingsstrategin genom både avstämning med kommunerna och beredning inför regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Regionfullmäktige hade i oktober 2019 en hearing på temat regional utvecklingsstrategi, där alla åtta partier förberett inspel om vilka frågor de ser som viktigast för Västra Götalands utveckling till 2030.

Regionutvecklingsnämnden är ansvarig för att den regionala utvecklingsstrategin tas fram och att det sker enligt förordningen. Övriga nämnder och beredningar inom regional utveckling samt nämnder och styrelser inom hälso- och sjukvården har löpande fått information om arbetet och getts möjlighet att bidra i processen.

Sammanställning av strategiförslag och konsultation

Förslaget till strategi är sammanställt av tjänstepersoner inom Västra Götalandsregionen. Det baseras på analysunderlag samt de inspel och dialoger som skett 2019. Under skrivfasen har vi konsulterat nyckelaktörer för att säkerställa att innehållet är relevant och att det speglar de inspel som olika aktörer lämnat. Regelbundna politiska avstämningar har även gjorts med regionutvecklingsnämnden och beredningen för hållbar utveckling.

Remiss

Remisstiden för förslaget till regional utvecklingsstrategi löper från april till den 13 augusti 2020. Bland de över 150 organisationer som får möjlighet att svara på remissen finns alla länets 49 kommuner, kommunalförbunden, näringslivets organisationer, representanter för det civila samhället, universitet, högskolor och institut, myndigheter och övriga organisationer som har viktiga roller i det gemensamma regionala utvecklingsarbetet. Strategin går även ut på remiss till nämnder och styrelser inom Västra Götalandsregionen.

Hållbarhetsbedömning av strategiförslaget

Den regionala utvecklingsstrategin bidrar till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling, och en fördjupad hållbarhetsbedömning kommer att göras under 2020, för att tydliggöra hur strategin ska bidra till Agenda 2030. Resultatet av hållbarhetsbedömningen kommer vara ett underlag tillsammans med inkomna remissvar inför beslutet om den slutliga strategin.

Så här har olika aktörsggrupper deltagit i arbetet

Nedan beskriver vi hur olika aktörsggrupperna deltagit i framtagandet, uppdelat på kommunerna, näringslivet, civila samhället och myndigheter. Här beskrivs även den think tank (tankesmedja) som stöttat under processen.

Kommuner

En nära dialog och ett samarbete mellan VGR och kommunerna är en viktig framgångsfaktor för ett kraftfullt regionalt utvecklingsarbete i hela länet – inte minst i ett så stort län som Västra Götaland. Under 2018 genomfördes flera samtal om hur samverkan kan stärkas mellan kommuner och VGR samt om hur lärdomarna från halvtidsutvärderingen av VG2020 ska tas omhand. När arbetet med att ta fram förslaget till ny strategi inleddes 2019 samlade kommunalförbunden tidigt kommuncheferna i de fyra delregionerna för samtal med VGR om mål och långsiktiga prioriteringar för Västra Götalands utveckling till 2030.

Hösten 2019 vidtog politiska samtal mellan kommuner och VGR genom samtal mellan regionutvecklingsnämnden och kommunalförbunden samt Business Region Göteborgs styrelser. Beredningen för hållbar utveckling (BHU) bjöd in till en kunskapsdag om den regionala utvecklingsstrategin och den regionala samverkan, och strategin har varit en återkommande punkt på BHU:s möten sedan hösten 2018.

Näringsliv

Tre seminarier anordnades i maj–juni 2019, för näringslivet och de aktörer som arbetar med näringslivs- och innovationsfrågor. Temat var innovation och konkurrenskraft med fokus på vad som krävs för en långsiktigt hållbar utveckling i Västra Götaland till 2030.

Regionutvecklingsnämndens presidium bjöd dessutom in ett antal västsvenska företag till ett dialogmöte i början av hösten 2019.

Civila samhället

Det civila samhällets representanter har en viktig roll i omställningen till ett hållbart Västra Götaland. Det civila samhällets deltagande har bland annat skett via Västra Götalandsregionens samråd; Sociala ekonomins råd (SER) och de fem samråden för nationella minoriteter, funktionsnedsättning, hbtq, mänskliga rättigheter och barnrätt. Utöver samråden har nyckelorganisationer som representerar civila samhället bjudits in till samtalstillfällen och fördjupningsdagar.

Myndigheter

Den regionala utvecklingsstrategin är en gemensam prioritering för samverkansfrågor mellan Länsstyrelsen i Västra Götalands län och VGR. Kontinuerlig dialog och samverkan har skett på länslednings- och tjänstepersonsnivå under hela processen. Länsstyrelsen har även ett ansvar att säkerställa andra statliga myndigheters deltagande, och den regionala utvecklingsstrategin har diskuterats när länsstyrelsen bjudit in myndigheter i länet till gemensamma möten.

Think tank

En extern think tank (tankesmedja) har stöttat i arbetet med att ta fram strategin. Den bildades för att utmana perspektiv och bidra i arbetet med att identifiera områden av stor betydelse för Västra Götaland. Syftet har varit att se möjliga risker och outnyttjade synergier som bidrar till att strategin blir både aktuell och relevant. Think tanken har arbetat självständigt och neutralt, och dess medlemmar har fått uppdraget att agera fristående från sina organisationer.

Vägval fram till remissversionen

I detta avsnitt beskrivs några av de vägval som gjorts längs vägen fram till att förslaget till strategi skickas ut på remiss. Vägvalen motiverar strategins form och innehåll.

Strategin ska ha en utmaningsdriven ansats

En regional utvecklingsstrategi ska bygga på kunskap och analys av förutsättningar och utmaningar för länets utveckling. Det har därför varit viktigt att nå samsyn om vilka huvudsakliga samhällsutmaningar som strategin ska utgå ifrån. Många aktörer som deltagit i arbetet med att ta fram förslaget till strategi ser det som en styrka att våga lyfta det som är svårt. Det har även blivit tydligt att många delar insikten om att olika samhällsutmaningar är ömsesidigt beroende av varandra och därmed måste hanteras parallellt. Utifrån detta har valet gjorts att ha en utmaningsdriven ansats i strategin.

Strategin ska vara en agenda för omställning

De samhällsutmaningar och megatrender som identifierats, tillsammans med behovet av att kunna möta oväntade händelser, gör att det krävs en omställning inom flera utvecklingsområden snarare än anpassningar och justeringar. Därför är den regionala utvecklingsstrategin formulerad som en omställningsagenda. Strategins mål är att göra Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart samhälle. Målet ska dels visa rörelse och riktning, dels signalera att regionens långsiktiga konkurrenskraft och attraktivitet påverkas av Västra Götalands kapacitet att ställa om till ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart samhälle.

Strategin ska innehålla ett antal gemensamma prioriteringar

En av utgångspunkterna när förslaget till strategi tagits fram var att peka ut en handfull gemensamma prioriteringar. Halvtidsutvärderingen av strategin VG2020 visade att dess bredd gjorde det svårt att se vad som var prioriterat. Förslaget till kommande strategi har därmed prioriterat några områden där förändringstakten behöver accelerera och där det samtidigt krävs samverkan för att åstadkomma förändringen. Att göra denna prioritering, det vill säga att välja och välja bort, har varit ett av de svåraste momenten i arbetet.

Strategins prioriteringar utgörs av fyra långsiktiga prioriteringar till 2030 och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som ses över en gång varje mandatperiod.

Prioriteringarna har valts utifrån följande kriterier:

- De utgår från identifierade samhällsutmaningar och är utmaningsdrivna.
- De är strategiskt viktiga frågor på regional nivå och för Västra Götalands utveckling.
- De kännetecknas av att en aktör ensam inte kan lösa prioriteringen – de kräver samverkan mellan flera olika aktörer.
- De kännetecknas av långsiktighet och ett behov av strukturella förändringar i form av systemomställning och förmåga att agera tillsammans, mer kraftfullt och på nya sätt.

Strategin ska även ta upp hur – inte bara vad

Huvudfrågeställningen i dialogerna 2019 har handlat om **vad** det är viktigast att gemensamt prioritera och kraftsamla kring fram till 2030. Under hela processen har dock behovet av att diskutera och utveckla frågan om **hur** det ska ske blivit tydligt, det vill säga vilka arbetsätt och verktyg som kan stötta ett kraftfullt genomförande över sektorsgränser. Det handlar också om hur de tre hållbarhetsdimensionerna integreras i genomförandet. Inspelen har bland annat resulterat i att strategiförslaget innehåller tvärsektoriella kraftsamlingar och vägledande principer för det gemensamma genomförandet.

Strategin ska ta tillvara olika platser förutsättningar

Västra Götaland är en stor region med ojämn geografi där olika delar och platser har olika förutsättningar, möjligheter och behov av utveckling. Att strategin ska utgå från olika platser förutsättningar och möjligheter har lyfts som viktigt i många av aktörssamtalen. Därför föreslås en av de fem vägledande principerna för strategins genomförande handla om just detta.